

MĀSZINĪBU FAKULTĀTEI – 20

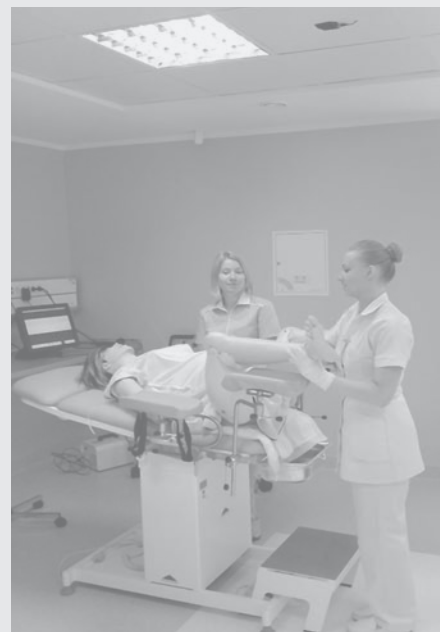

*Mūsdienīga māsu izglītība
sevē glabā aprūpes profesijas
senās tradīcijas*

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

MĀSZINĪBU FAKULTĀTE

Saturs

J. Gardovska uzruna	2
I. Circenes uzruna	3
J. Vētras uzruna	4
I. Milleres uzruna	5
Māszinību fakultātes veidošanās vēsturiskais aspekts	7
Māszinību maģistrantūras izveidošana	19
Māszinību fakultātes attīstība (2000.–2013. gadā)	21
Māszinību fakultāte 2014. gadā	25
Profesionālā bakalaura studiju programma “Māszinības”	26
Akadēmiskā maģistra studiju programma “Māszinības”	27
Profesionālā bakalaura studiju programma “Vecmāte”	28
Māszinību akadēmiskā skola	30
MZF darbinieki šodien	31
MZF akadēmiskā personāla zinātniskā darbība	32
MZF starptautiskā sadarbība	33

Godātie RSU Māszinību fakultātes mācībspēki, studējošie un absolventi!

Kaut māsu profesijai ir sena vēsture, tomēr Latvijā par māszinību augstākās izglītības dzimšanas laiku varam saukt brīdi, kad mūsu valsts piedzīvoja Atmodas laiku un mūsu augstskolā tika dota iespēja apgūt māsu profesijai tik nepieciešamās augstākā līmeņa zināšanas. Jaunu elpu māsu augstākā izglītība ieguva pirms 20 gadiem, kad tika izveidota Māszinību fakultāte. Tas bija ne tikai loģisks lietu turpinājums, bet arī nozīmīgs darba ieguldījums, lai mūsu universitāte šodien kļūtu par medicīnas un veselības aprūpes izglītības flagmani Baltijas valstīs.

Rīgas Stradiņa universitāte ir cilvēkzinātņu universitāte, kur iegūtās zināšanas kalpo cilvēka veselībai un sabiedrības labklājībai. Tieši tā mēs

saprotam savu sūtību. Tomēr nevar noliegt, ka tieši māsu profesija ir vislielākās cilvēkmīlestības darbs. Tā ir kalpošana līdzcilvēkiem, stiprinot un atjaunojot viņu veselību, novēršot saslimšanu un atvieglojot ciešanas. Tas ir darbs, kas prasa gara stiprumu un sirds gudrību.

No savas ķirurga pieredzes zinu, ka māsa nav tikai ārstniecības komandas cilvēks, – nereti viņa ir šīs komandas dvēsele un pacientu uzticības persona. Māsa ir cilvēks, kam līdzsvarā piemīt gan ārstēšanas procesā nepieciešamā izlēmība, gan cilvēku aprūpē tik svarīgā lēnprātība.

Novēlu RSU Māszinību fakultātei un visai Latvijas māsu saimei turpināt savu profesionālo izaugsmi, nepārstāt mācīties un ar pārliecību par saviem spēkiem realizēt arvien jaunas idejas!

RSU rektors, profesors
Jānis Gardovskis

Mācīties nozīmē atcerēties to, ko jūs jau zināt.

Darīt nozīmē parādīt, ka jūs to zināt.

Mācīšana ir atgādināšana citiem, ka viņi zina tieši tikpat labi kā jūs.

Mēs visi esam skolnieki, darītāji un skolotāji.

/R. Bahs/

Sirsnīgi sveicu Rīgas Stradiņa universitātes Māzinību fakultātes mācībspēkus, studentus, absolventus un visus darbiniekus 20 gadu jubilejā!

Māsas profesija balstās uz entuziasmu, vēlēšanos palīdzēt, sirds un roku siltumu. Jūs esat tas stiprais balsts, kuru pašai dziedīgais darbs un rūpes cilvēkiem palīdz uzveikt slimības un atveseļoties, un reizēm pietiek ar vienu vārdu, vienu smaidu, vai vien to, ka esat klāt otram smagā dzīves brīdī. Māsa darbā ieliek lielu daļu no savas sirds, tāpēc to nevar darīt cilvēks, kuram šī profesija ir vienaldzīga.

Tajā pašā laikā jūs esat profesionāles, mediķu komandas daļa, bez kuras pilnvērtīga ārstniecība nebūtu iespējama. Mūsdienu veselības aprūpē māsas loma būtiski un nepārtraukti pieaug, un pavisam tuvā nākotnē jūs redzu kā neatkarīgu un patstāvīgu mediķi mūsu komandā.

Arī turpmāk novēlu piepildīt dzīves un sirds aicinājumu, stipru pārliecību un gandarījumu par labi paveiktu darbu. Lai tas gaišums, ko jūs ar savu darbu esat nodevuši citiem, nāk ar desmitkārtīgu svētību!

Latvijas Republikas veselības ministre
Ingrīda Circene

Sveiciens māszinību akadēmiskās izglītības zīmīgajā jubilejā!

2014. gada vasara gan māszinību, gan visai veselības aprūpes nozarei ir svarīgas jubilejas reizes noskaņu caurvīta. Tieši pirms 20 gadiem Latvijas Medicīnas akadēmijā pirmo reizi Latvijas vēsturē tika izsniegti jaunu augstāko medicīnisko izglītību apliecinājoši diplomu, kuros bija rakstīts – bakalaura grāds māszinībās. Iespējams, tā ir tikai rotaļa ar skaitļiem, bet arī pirmo diplomu saņēmēju skaits bija – 20! Četru gadu intensīvas klātienē bakalaura studijas trauksmainu pārmaiņu debatēs iegrimušajai veselības aprūpes nozarei bija devušas, dažuprāt, jaunu attīstības impulsu. Citu ieskatā bija parādījusies vēl viena jauna problēma. Kā jau šādās reizēs ierasts, izšķirošais bija cilvēciskais faktors. Proti, jaunās māszinību bakalauru veiksmīgi iekļāvās veselības aprūpes pārvaldes sistēmā, profesiju pārstāvošajās sabiedriskajās organizācijās, starptautiskajā sadarbībā un, protams, arī akadēmijas un koledžu akadēmiskajā darbā. Īpaši šajā jubilejas reizē jāatzīmē, ka pirms 20 gadiem ne tikai notika pirmais māszinību bakalauru izlaidums, bet bija jau sagatavota atbilstoša maģistrantūras programma, kurā kā pirmās studentes tika uzņemtas liela daļa no jaunajām bakalaura grāda ieguvējām. Māszinību nozare 1994. gadā ieguva īstas, profesionālajā kompetencē un pētniecībā balstītas, akadēmiskas disciplīnas statusu. Tolaik māszinību apgūvē bija triju līmeņu izglītība, kas šodienas terminoloģijā būtu koledžas, bakalaura un maģistra izglītība ar nozarei atbilstošu pētniecisko projektu īstenošanu un daudzpusīgu iesaisti praktiskajā aprūpes darbā ārstniecības iestādēs. Līdz pirmajiem māszinību doktoriem vēl bija ejams garš ceļš, bet bez 1994. gadā ielikta pamata tas nebūtu paveicams.

Neapšaubāmi, šīs jubilejas reizes galvenās “varones” ir pirmās 20 bakalaura grāda ieguvējas. Sākt apgūt kaut ko pilnīgi jaunu, nereti reizē ar nozīmētajiem mācībspēkiem, bez skaidras izpratnes, ko ar iegūto izglītību varēs darīt un kas to vispār atzīs?! Tur vajadzēja drosmi, uzņēmību un talantu, kas jaunajām censonēm netrūka. To viņas ir apliecinājušas nākamajos gados, darbodamās daudzos inovatīvos un atbildīgos amatos.

Tikpat liela drosme un milzīga atbildība par projektu bija jāuzņemas jaunās studiju programmas vadītājai un pirmajai Māszinību fakultātes dekānei docentei Birutai Geidānei. Viņas daudzpusīgā personība un bagātā izglītība bija viens no stūrakmeņiem jaunās programmas sekmju kaldināšanā. Protams, jauna programma nevarēja iztikt bez pieredzējušu kolēģu iesaistīšanās. Te jāmin kolēģes no Ziemeļamerikas – profesore Zaiga Priede-Kalniņš un profesore Irēne Kalniņa.

Jubilejas reizē ar gandarījumu var teikt, ka pats nozares nosaukums “māszinības” ir oriģināls Latvijas Medicīnas akadēmijas produkts, un tā autors ir toreizējais zinātņu prorektors, profesors Māris Baltiņš.

Šodien pierastā masu izglītības pakāpenība četros ciklos, daudzveidība, kas ļauj specializēties dažādās māszinību nozarēs, profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmās, kā arī pētnieciskie projekti pacientu un sabiedrības veselības aprūpē ir būvēti uz stipriem, labi pārdomātiem un praksē pārbaudītiem pamatiem. Tas nozīmē, ka māszinību nozares attīstība ir stabili nodrošināta.

Latvijas Republikas Augstākās izglītības
padomes priekšsēdētājs,
profesors **Jānis Vētra**

Šis jubilejas laiks ir laiks, kad mēs varam atskatīties atpakaļ un novērtēt mūsu darbus un sasniegumus, kā arī atcerēties un izteikt savu atzinību tiem, kas mums visiem ir ļāvuši ar savu līdzdalību uzplaukt.

Izvērtējot šo laiku cauri pagātnei uz tagadni un nākotni, viens secinājums ir neizbēgams: mēs esam piedzīvojuši lielas pārmaiņas. Mēs šajā laika posmā esam spējuši attīstīt no pašiem pirmsākumiem gan bakalaura, gan maģistra, gan arī doktora līmeņa studiju programmas, kā arī izveidot jaunu, Latvijā līdz šim nebijušu medicīnas zinātnes veselības aprūpes apakšnozari, kuru ir akceptējusi Latvijas Zinātnes padome. Tas sniedz iespēju māsām un vecmātēm iegūt doktora grādu medicīnā, taču tas nozīmē arī noteiktu kvalitātes standartu un atbildību šo

standartu saglabāt dažādās veselības aprūpes pozīcijās gan praksē, gan izglītībā, gan pētniecībā, veicinot veselības aprūpes kvalitātes attīstību.

Māsas un vecmātes ir tie profesionāļi, kas ir klāt gan tad, kad jauna dzīvība nāk pasaulē, gan tad, kad dzīve tuvojas noslēgumam. Un visos šajos brīžos, sniedzot tik nepieciešamo augsti kvalificēto, specializēto profesionālo aprūpi pacientiem, ir svarīgi paturēt prātā mūsu sākotnējo misiju – Žēlsirdību.

Tādēļ mēs Rīgas Stradiņa universitātē apvienojam tālredzīgu veselības aprūpes izglītību ar cieņu pret mūsu pagātnes tradīcijām. Mācoties pie mums, var iegūt zināšanas, prasmes un kompetences, lai nodrošinātu tādu aprūpi, kas būs nepieciešama rīt.

RSU Māszinību fakultātes dekāne,
profesore **Inga Millere**

Māszinību fakultātes veidošanās vēsturiskais aspekts

Jau pirms Pirmā Vispasaules latviešu ārstu kongresa 1989. gadā bija radusies doma par māsu izglītības attīstību un augstākās izglītības apgūšanas iespējām Latvijā. Līdz ar to galvenie secinājumi, rekomendācijas kongresa rezolūcijai un vienlaikus arī medicīnas māsu turpmākās darbības uzdevumi bija sastādīt medicīnas māsu skolu programmas, kā arī attīstīt māsu izglītību. Pateicoties kongresam, aizsākās rosinoša sadarbība ar Amerikas Savienoto Valstu trimdas latviešu māsām. Medicīnas māsu

vēlēšanās papildināt zināšanas savā profesijā, nostāties blakus ārstiem kā kolēģēm, nevis tikai kā ārsta ordināciju izpildītājām, radīja domu par akadēmisko medicīnas māsu nodaļas izveidošanu Latvijas Medicīnas akadēmijā. Arī 1990. gada janvārī Rīgā atjaunotās Latvijas, Lietuvas un Igaunijas māsu apvienotās Baltijas māsu padomes sēdes laikā tika izskatīti jautājumi par māsu izglītības attīstību un kvalifikācijas celšanu.

Profesore **Zaiga Priede-Kalniņa** (ASV) par to laiku atceras:

“Mana sadarbība ar Latvijas žēlsirdīgajām māsām sākās, kad ASV ārsti aicināja mani piedalīties 1989. gada Vispasaules ārstu kongresā Rīgā ar referātu. Kongresā iepazinos ar jauno Latvijas Māsu asociāciju, tās vadību, kā arī ar Dr. Jāni Veldi, Dr. Ilmāru Lazovski un daudziem citiem. Caur sarunām centos uzzināt par māsu izglītību Latvijā. Kad atklājās, ka māsām nav augstākās akadēmiskās izglītības, sāku runāt par to, kas būtu jādara, lai māsu izglītība būtu universitātes līmenī.

Latvijas Māsu asociācija mani aicināja sagatavot māsām divu nedēļu garu semināru 1990. gada jūnijā. Nolēmu, ka tāda konference prasa lielu piepūli vienai personai, jo strādāju tai laikā pilna laika darbu

universitātē ASV, kur arī attīstījām jaunu programmu. Tā aicināju man pazīstamu kolēģi ASV, kurai arī bija doktora grāds māszinībās, Irēni Kalniņu, kopā ar mani sastādīt semināra programmu un sniegt pusi no referātiem. Seminārs norisinājās labi. To apmeklēja ap 100 māsu, kā arī vairāki ārsti. Tā arī iepazinos ar Dr. Pēteri Kučānu, Sarkanā Krusta māsu skolas direktoru, un Dr. Janu Savdonu, Rīgas 5. medicīnas skolas (vēlāk Rīgas Medicīnas koledžas) direktori. Notika vairākas satikšanās ar toreizējo Veselības aizsardzības ministru Dr. Edvīnu Platkāji un citiem ministrijas darbiniekiem.

Ministrijas personāls minēja, ka māsu fakultāti varētu dibināt toreizējā Latvijas Medicīnas akadēmijā

Profesore Zaiga Priede-Kalniņa (2. rindā centrā) Latvijas Medicīnas akadēmijas Medicīnas māsu nodaļas dekanātā P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcā 1993. gadā

Profesore Zaiga Priede-Kalniņa (1. rindā vidū) kopā ar Latvijas Medicīnas akadēmijas Medicīnas māsu nodaļas studentēm un pasniedzējiem Linezera slimnīcā 1991. gadā. Sēž no labās – Linezera slimnīcas galvenā māsa Olga Gusakova

(pašreizējā Rīgas Stradiņa universitātē). Tā Dr. Irēne Kalniņa, es (Dr. Zaiga Priede-Kalniņa) kopā ar pāris Veselības aizsardzības ministrijas darbiniekiem un Dr. Jāni Veldi (toreiz Sarkanā Krusta slimnīcas galveno ārstu) satikāmies ar LMA rektoru profesoru Vladislavu Korzānu. Klāt bija arī Dr. Uldis Vikmanis. Pārrunu temats bija, kā pacelt māsu izglītību akadēmiskā līmenī un kā iesaistīt pašreizējās māsas topošā jaunā akadēmiskā programmā. Pārrunas bija spraigas. Satikšanos atstāju ar diezgan negatīvu iespaidu. Tāpēc biju ļoti patīkami pārsteigta, kad saņēmu no rektora ielūgumu izstrādāt kursu programmu un 1991. gada rudenī mācīt pirmo kursu. Tā sagatavoju programmu pirmajam kursam.

Ierados Rīgā 1991. gadā dienu pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas. Tā ne tikai sākās atjaunota Latvijas valsts, bet arī māsām augstākā akadēmiskā izglītība. Bija patīkami iepazīties ar 20 jaunām studentēm un redzēt viņu atsaucību par tematiem,

kuri viņām bija sveši. Kursu mācīju ļoti koncentrēti (tas ir, daudzas stundas dienā), jo nevarēju tikt prom vairāk kā pāris nedēļas no sava darba ASV, kur biju universitātē māszinību fakultātes dekāne. Tāpat kursu mācīja Dr. Irēne Kalniņa nākamajā semestrī. ASV valdība 1992. gada rudens semestrim man piešķīra Fulbraita stipendiju, tāpēc varēju mācīt Latvijā visu semestri. Arī Dr. Irēnei Kalniņai tika piešķirta Fulbraita stipendija 1993. gada pavasara semestrim.

1993. gada rudenī, kad biju Latvijā, studentes sāka jau domāt par tālāku studēšanu un interesējās par maģistrantūras studijām. Akadēmija piekrita maģistrantūras programmas izveidei, un es šo programmu sagatavoju. Domājot par nākotni, uzrakstīju un izdevu grāmatu "Māsas prakse, pamatota teorijā" latviešu valodā. Grāmata palīdzēja studentēm saprast mācību vielu, jo svešvalodu, īpaši angļu valodas, zināšanas tai laikā bija minimālā līmenī vai to nebija nemaz."

Ņemot vērā jaunās veselības aizsardzības koncepcijas prasības, un, lai celtu medicīnas māsu sagatavošanas kvalitāti atbilstoši starptautiskām prasībām, Rīgas Medicīnas akadēmijā (tagadējā Rīgas Stradiņa universitātē) 1990. gadā tika izveidota nodaļa, lai sagatavotu medicīnas māsas ar augstāko izglītību. Specialitātei piešķīra nosaukumu – "akadēmiskā māsa". Par Akadēmisko māsu nodaļas prodekāni nozīmēja Dzemdniecības un ginekoloģijas katedras asistenti dakteri **Birutu Geidāni**, kura savā amatā strādāja līdz 2000. gadam.

Prodekānei ar 1990./1991. mācību gadu uzdeva arī ārzemju studentu mācību procesa organizēšanu. Māsu apmācībai no klīnisko mācību bāzēm izveidoja Māszinību docētāju grupu. Ekspertu grupa rūpīgi analizēja Austrumeiropas valstu, bet īpaši Amerikas Savienoto Valstu universitāšu māsu mācību programmas. Šo darbu veica Propedeutikas katedras docents (tagad Iekšējgo slimību katedras asoc. profesors) Jānis Lācis, kas, uzturoties vairākus mēnešus Amerikā, iepazīnās ar māsu zinībām un iegādājās nepieciešamo literatūru šādai apmācībai.

Biruta Geidāne

Jānis Lācis

Asociētais profesors **Jānis Lācis** stāsta:

"Latvijas neatkarības atgūšana deva iespēju izveidot Rīgas Stradiņa universitātē mūsu augstākās izglītības programmu. Iegūstot māszinību grādu, māsas kļuva par neatkarīgām ārstniecības personām līdzvērtīgi ārstiem, kas ievērojami paaugstināja māsas profesijas prestižu, un tika aizmirsts termins – vidējais medicīnas darbinieks.

Augstākā izglītība paver plašas pēcdiploma izglītības iespējas, un māsas var iegūt maģistra

un doktora grādu medicīnā. Nākotnē visu klīnisko nodaļu un slimnīcu vecākajām māsām jābūt vismaz ar maģistra grādu, bet, strādājot pedagogijā vai zinātnē, māsas var ievēlēt par docētēm, asociētām profesorēm vai valsts profesorēm. Tuvākajā nākotnē ar mūsu izglītību, tai skaitā augstāko, vajadzētu nodarboties tikai māsām ar maģistra un doktora grādu medicīnā, un šo darbu pilnībā pārņemt no ārstiem. Lai veicas!"

Izveidotā kursa programmas mērķis bija attīstīt studentiem kreatīvo un klīnisko domāšanu un zinātnisko bāzi medicīnas māsu praksē. Kursa programmās bija arī šādi uzdevumi: apgūt teorētiskās zināšanas kā profesionālās prakses pamatnostādni, izveidot izpratni par māsas lomu sabiedrībā, attīstīt māsām zinātnisko domāšanu, mācīt saskarsmes iemaņas un komandas darbības principus, attīstīt iemaņas patstāvīgi izglītoties. Izstrādātā programma atspoguļoja Latvijas veselības aprūpes sistēmas vajadzības un noteica nodarbību vadlīnijas, ņemot vērā potenciālo darba devēju viedokli.

Tas bija jauns izglītības projekta sākums, kas tika virzīts uz pacienta aprūpi un izglītošanu. 1990./91. mācību gadā augstākās izglītības apgūvei uzņēma 25 reflektantes ar obligātiem noteikumiem – medicīnas skolas izglītību un praktisko pieredzi māsu praksē. Reflektantēm bija jānokārto pārbaude bioloģijā un latviešu valodā (sacerējums). Mācību ilgums bija četri gadi, un kopā bija 4 169 mācību stundas. Mācības notika latviešu valodā. Tematiskos plānus katrā atsevišķā disciplīnā izstrādāja katedras.

Sākumā programmas struktūru plānoja līdzīgi Amerikā izstrādātajai programmai, tomēr medicīnas māsu skolas abiturientēm nebija pietiekams zināšanu līmenis, lai varētu veiksmīgi mācīties universitātē. Studēt gribētājas no sākuma bija jānodrošina ar literatūru, kuru saņēma kā humanitāro palīdzību no Amerikas un Anglijas (Lankašīras) universitātēm. Arī tehniskais aprīkojums stundu pasniegšanai tika iegādāts pakāpeniski. Akadēmiskā kursa

mācību struktūra sastāvēja no A, B un C daļas. Kursa struktūras A daļā obligāta bija vispārējā un akadēmiskā māszinību kursa programma. B daļa ietvēra obligāto akadēmisko kursu. Kursa struktūras C daļā bija paredzēti izvēles akadēmiskie kursi. Akadēmiskā kursa struktūra ietvēra trīs blokus: humanitāro, specialitātes un māszinību bloku. Šajā laikā studējošajiem bija jāapgūst māsas darbs citā, daudz augstākā kvalitātē, – darbs, kuru sauc par aprūpes procesu un kura obligātas sastāvdaļas ir datu vākšana, diagnozes noteikšana, aprūpes plāna veidošana, šī plāna izpilde un rezultātu vērtēšana.

Par docētājiem strādāja katedru pasniedzēji – ārste *Biruta Geidāne*, asociētais profesors *Jāzeps Keišs* un docente *Gunta Lazdāne*. Liels ieguldījums akadēmisko medicīnas māsu nodaļas darbā bija ASV vieslektorēm: viņu vidū māsa ar maģistra grādu psiholoģijā, profesore *Zaiga Priede-Kalniņa*, un māsa ar maģistra grādu pedagogijā, profesore *Irēne Kalniņa*. Viņas vadīja seminārus un nodarbības, lasīja lekcijas slimnieku kopšanas teorijā, medicīniskajā psiholoģijā, darba organizācijā un vadīšanas teorijā, pedagogijā un tautas veselības kopšanā. Pateicoties šīm māsām, mācību process gandrīz katrā priekšmetā tika nodrošināts ar ārvalstu literatūru. Studiju laikā regulāri vērtēja apgūtās teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas: notika zināšanu testēšana praktisko nodarbību laikā un semināros, eksāmeni, atskaite par pedagogisko praksi, bet akadēmiskā kursa beigās studentiem bija jāaizstāv pētnieciskais projekts un jākārto Valsts eksāmens.

Profesore **Irēne Kalniņa** (ASV) atceras:

“Vispilgtākās atmiņas, atskatoties pēc vairāk nekā 20 gadiem, saistās ar [...] ļoti emocionālo Atmosferas laiku, kad radās arī iespēja uzsākt bakalaura līmeņa izglītību māsām, kas 1994. gadā vainagojās ar Latvijas Medicīnas akadēmijas Māszinību fakultātes pirmajām 20 absolventēm. Es ļoti dzīvoju klāt visiem tā laika notikumiem jau labu laiku; biju sākusi braukt uz Latviju diezgan regulāri no 1984. gada, un biju atradusi kontaktus ne tikvien ar radiem, bet arī ar dažām māsām un citiem mediķiem.

1989. gada 3. februārī Rīgā notika Latvijas Sarkanā Krusta Māsu savienības dibināšanas jeb, pareizāk sakot, atjaunošanas sanāksme, un LSKMS (tagad Māsu asociācija) platformā pirmais mērķis bija izglītība – uzlabot izglītību un praksi tā saucamajās medskolās, uzņemot studentes tikai ar pabeigtu vidējo izglītību, kā arī uzsākt augstāko (bakalaura) izglītību māsām. Platformas mērķis, vismaz sākumā, bija sagatavot māsas vadītājas un māsas pedagoģes, tā veicinot profesijas prestižu un pašnoteikšanu, pārņemot pašas profesijas rokās tās izglītību, organizāciju un vadību. Toreizējā Latvijas PSR Veselības ministrija apstiprināja LSKMS statūtus, bet bakalaura programmas veidošana bija nodota Latvijas Medicīnas akadēmijai (LMA, vēlāk Rīgas Stradiņa universitāte).

Pirmās studentes, visas māsas ar stāžu, iestājās 1990. gadā uz četrus gadu programmu. 1990. gadā Rīgā notika Vispasaules Latviešu ārstu kongress, kur bez Latvijas ārstiem piedalījās arī māsas no LSKMS un latviešu māsas un ārsti no ASV un citām rietumu zemēm. Kongresā ar priekšlasījumu piedalījās māsa pedagoģe Dr. Zaiga Kalniņa no ASV, ko es pazinu, un tā notika, ka LSKMS aicināja vispirms Zaigu un tad

mani lasīt māsām lekcijas par māsu teoriju un praksi.

Man pie rakstāmgalda atrodas fotogrāfija no Rīgas lidostas 1991. gadā, kur mūs ar Zaigu, puķu klēpjiem rokās, sveic LSKMS priekšiece Lūcija Lapiņa, Dr. Jānis Velde (toreizējais 4. slimnīcas galvenais ārsts un organizācijas bīdītājs un atbalsts) un LSKMS priekšnieces palīdzē un Cēsu slimnīcas galvenā māsa Alise Fridrihsone. Tolaik mums bija divas spraigas lekciju nedēļas Rīgas 5. medicīnas skolā Gailezerā un vizītes daudzās citās slimnīcās un iestādēs. 14. jūnijā mēs ar Latvijas kolēģēm piedalījāmies svinīgā gājienā pie Brīvības pieminekļa un uz kapiem, kur ar ziediem māsas godināja pirmās Latvijas Republikas laika SKMS un māsu profesijas vadoni Celmiņu. Tā kā es ASV mācīju māszinības bakalaura programmā jau kādus 10 gadus, es ļoti interesējos par jaundibināto LMA māszinību programmu un mācību plānu, domāju, kā varētu palīdzēt, jo docentiem taču toreiz nebija pieredzes ar māsu apmācību un teorētisko materiālu māsām.

Man jau sen bija sapnis kādreiz mācīt māszinības Latvijā, bet šis sapnis bija licies ļoti nereāls – nebija taču augstākās izglītības programmas, kur to darīt, un tad vēl visas politiskās nianšes starp ASV un PSRS... 1991. gadā viss kļuva iespējams, turklāt Baltijas valstīs bija arī ASV valdības interešu un uzmanības centrā. Tādējādi Fulbraita stipendijas programmas valdei bija labvēlīga attieksme pret projektiem, kas saistījās ar jaunām izglītības strāvām neatkarīgajās pēcpadomju valstīs. Kolēģes māsas man palīdzēja atrast kontaktu ar Dr. Ilzi Aizsilnieci, kura tolaik kārtoja ārējos sakarus Latvijas Medicīnas akadēmijā, jo man bija vajadzīga vēstule ar aicinājumu no iestādes, kur es

Irēne Kalniņa

vēlējos mācīt Fulbraita stipendijas ietvaros. Es saņēmu apstiprinājumu uz 1993. gada pavasara semestri, mana universitāte ASV bija ar mieru mani atbrīvot uz to laiku un kolēģi pārņemt manas slodzes. Es piedāvāju trīs kursus, kurus biju mācījusi arī ASV māsām – sabiedrības veselību, mūsu pedagoģiju un pētniecības principus. Akadēmija priekšlikumu pieņēma. Fulbraita stipendijas ietvaros man ļāva nosūtīt grāmatas, ko izmantot, sedza ceļa izdevumus, kā arī deva iztikas līdzekļus. No Akadēmijas tika prasīts, lai man maksā līdzīgi kā citiem mācībspēkiem, tas ir, par konkrētām stundām, tātad bez Fulbraita atbalsta es nevarētu Latvijā dzīvot, nemaz nerunājot par izdevumiem, kas turpinājās ASV arī manā prombūtnē. Cik es atceros, par semestra darbu saņēmu apmēram 200 latus.

Ierados Rīgā putenī, un tajā ziemā likās, ka putināja gandrīz katru dienu. Zābaki drīz vien sāka laist cauri ūdeni, un bija “unītī” jāmeklē jauni! Man bija ierādīta istaba viesnīcā “Laine”, Skolas ielā pagalma mājā, kas tagad ir līdzīga citām viesnīcām ar normāliem numuriem, bet toreiz tur bija pa visu stāvu viena liela mazgātavas telpa ar kādu pusduci izlietņu, un arī tualetes un dušas bija visiem turpat vienas. Viesnīcā apmetās arī amerikāņu jaunieši, Miera Korpusa dalībnieki, kas apbrīnojami labi un ātri apguva valodu, un turpat bija arī humanitāro organizāciju darbinieki no Skandināvijas valstīm un Vācijas. Bija jāpierod mazgāt muti no rīta pavisam tuvu kādam nepazīstamam vīrietim, kas pie blakus izlietnes dzina bārdū! Tur bija arī virtuves telpa, kur varēja uzvārīt kādu kafiju, bet neko daudz vairāk.

Dzīvesvieta atradās ļoti izdevīgā vietā, jo māszinību nodarbības notika Antonijas ielā, Medicīnas

muzeja piebūves telpā, un tur varēju viegli aiziet ar kājām. Meitenes bija sadalītas divās grupās, un katra nāca pēc sava grafika. Pedagoģijas metodes bija obligāts priekšmets, un otri divi – sabiedrības veselība un pētniecības principi – skaitījās izvēles priekšmeti, tātad tika piedāvāti tikai tad, kad bija attiecīgs docents vai docente. Man bija līdz jau sagatavoti mācību materiāli, plēves, jo es jau sagaidīju, ka nekādus “Power Pointus” lietot nevarēs, un tā arī bija, bet bija plēvju projektors. Daļa meiteņu zināja angļu, daļa – vācu valodu, un visām bija iespēja pēdējā kursā piedalīties ārvalstu praksē. Tomēr tik labas zināšanas, lai lasītu angļu valodā izdotu literatūru māsām, meitenēm nebija, un arī grāmatas bija pa vienam eksemplāram, kā arī pieejamība LMA bibliotēkai un datoriem bija ierobežota, tātad lekcijas, pārrunas, lomu spēles un rakstiskie darbi bija galvenās mācību metodes. Meitenes nevarēja lasīt mūsu literatūru, savukārt es nezināju medicīnas un māszinību terminoloģiju latviski – kaut gan tā bija manas ģimenes ikdienas valoda, visa mana izglītība kopš pamatskolas bija angļiski. Te man ļoti palīdzēja meitenes; pietika minēt, piemēram, kā sauc tādu vai tādu patoloģiju, un tūlīt īstais vārds bija rokā.

Meitenes vispār bija ļoti atvērtas un sirsnīgas, un īstas izturības varones; paralēli studijām viņas strādāja, un daudzas audzināja bērniņus. Mums bija daudz pārrunu par mācību plānu māszinību programmā; 1993. gadā lielākā daļa stundu (2235 stundas jeb 51%) bija klīniskajā medicīnā un medicīnas specialitātēs, pamata zinātniskajos priekšmetos (1035 stundas jeb 23%), un pārējās no kopējām 4410 stundām bija humanitārie priekšmeti (600 stundas jeb 14%) un māszinības (540 stundas jeb 12%).

Profesore Irēne Kalniņa (sēž priekšā) Latvijas Māsu asociācijā 1994. gada vasarā pēc izlaiduma.

1. rindā no kreisās: Sandra Lapiņa, pa labi no prof. I. Kalniņas – Inese Māikalne un Ilona Geidāne, 2. rindā no labās: Daiga Mihalovska, Laura Vīksna, Lūcija Lapiņa, Valija Rudzinska, Ingrīda Snežko, Dagnija Gulbe, Jolanta Zālīte, Ilze Nāgele

Meitenes uzskatīja, ka programmā bija par daudz atkārtotas vielas, ko viņas jau bija mācījušās, toties LMA docenti uzskatīja, ka māsu klīniskās zinības nav pietiekamā līmenī, un tā māszinību studentēm bija gandrīz tādi paši priekšmeti kā ārstniecības studentiem. Māsas divus semestrus mācījās izmeklēšanas metodes un anamnēzes ievākšanu, un praktizēja slimnieku izmeklēšanu stacionārā, kas noteikti māsām bija jauna loma. Māsu procesu mācīja Dr. J. Lācis, un cepuri nost tam cienījamam mediķim, kas bija uzņēmies izstudēt ārzemju māsu literatūru un apgūt, kas tad tas īsti ir, ko māsa dara, un kā to pasniegt kā sistemātisku pieeju. Programmas direktore bija Dr. Biruta Geidāne, ginekoloģe pēc profesijas, un man ļoti pretimnākoša. Bez māszinību programmas, kam viņa varēja veltīt pa pusei dienas, viņai bija arī pilna slodze klīnikā, kā arī kursi ar ārstniecības studentiem. Daudz kas tālaika programmā bija vērtīgs, bet "robi" noteikti bija tieši māszinībās; tādus priekšmetus kā māsu pedagogija, vadība, administrācija un māsu specializācija sākuma gados LMA varēja piedāvāt tikai, piesaistot vieslektorus. Tāda biju arī es, un nākamajā semestrī arī Zaiga Kalniņa.

Ar lielu prieku sekoju pirmā izlaiduma gaitām pasaulē. Kā bija cerēts, kādas no meitenēm kļuva par pedagogēm, citas iesaistījās dažādās veselības

organizācijas struktūrās – gan stacionāru vadībā, gan ministrijās un poliklīnikās, vēl citas bija pieprasītas privāto firmu darbā. Laika gaitā Latvija pievienojās Eiropai, atverot daudzas iespējas māsām un arī vairāk pielīdzinot māsu bakalaura programmu Eiropas praksei, kur māsām nebija "jāpārstudē" atkal visi klīniskie priekšmeti. Programma kļuva īsāka un vairāk piemērota, jo bija jau maģistra programmas, kas varēja tālāk pilnveidot vadības, administrācijas un pētniecības spējas. Kā jau minēju, māsām atvērās daudz un dažādas tālākās izglītības iespējas, ko viņas ar lielu degsmi arī izmantoja. Vai visi sasniegumi izglītībā ir būtiski uzlabojuši māsu prestižu, darba apstākļus vai arī pacientu rezultātus, jāspriež Latvijas māsām, un tur spriedumi var būt dažādi.

Man personīgi 1993. gada semestris kopā ar LMA māszinību bakalaura pirmo izlaidumu bija visnozīmīgākais laiks visā manā profesionālajā dzīvē, kas atmiņās apvīts ar visu Atmodas laika sajūsmu un gandarījumu, ka varēju pielikt roku pie kaut kā ļoti svarīga. Māsu pasaule nebija neko dzirdējusi par Latvijas māsām kādus 60 gadus, un tā es arī publicēju rakstus māsu literatūrā par LSKMS atjaunošanu un par bakalaura programmām Baltijas valstīs. Esmu pateicīga liktenim, ka man tāda iespēja bija dota."

1993. gada 1. jūlijā Akadēmisko māsu nodaļu pārdēvēja par Akadēmisko medicīnas māsu fakultāti. Savukārt ar rektora 1994. gada 25. janvāra pavēli Nr. 07/3 Akadēmisko medicīnas māsu fakultāti pārdēvēja par Māszinību fakultāti.

Māszinību docētāju grupas vadītāja no 1994. līdz 1998. gadam bija māsa ar bakalaura grādu Inese Paudere.

Pirmais akadēmisko māsu izlaidums Latvijas Medicīnas akadēmijā 1994. gadā
(2. rindā no kreisās – prof. Jānis Lācis, 3. – Sandra Lapiņa,
4. – prof. Zaiga Priede-Kalniņa, 5. – dekanē Biruta Geidāne)

1994. gadā pirmo reizi Latvijas vēsturē tika reģistrētas pirmās 20 medicīnas māsas, kuras beigušas Māszinību fakultāti. Viņas pirmās saņēma diplomus par Māszinību grāda iegūšanu māszinībās. Šīm māsām bija jākārt Valsts eksāmens, kas notika 1994. gada 9. jūnijā. Valsts eksāmena sagatavošanas gaitā tika nolemts šo eksāmenu veidot kā komplekso eksāmenu vispārējā medicīnā. Biļetēs tika ietverti jautājumi medicīnas pamatspecialitātēs: iekšējajās

un ķirurģiskajās slimībās, dzemdniecībā, ginekoloģijā un pediatrijā. Ar izcilību fakultāti pabeidza māsa Māra Lazdiņa. Starp pirmajiem absolventiem bija arī *Jolanta Zālīte*, šobrīd Latvijas Māsu asociācijas prezidente.

Absolventes *Ilona Geidāne* (tagad I. Zariņa, veselības zinātņu maģistre) un *Sandra Lapiņa* (tagad veselības zinātņu maģistre) vēlāk pievienojas docētāju grupai Māszinību fakultātē.

Latvijas Māsu asociācijas prezidente **Jolanta Zālīte:**

“Māsu profesija 21. gadsimta Latvijā ir daudzu izaicinājumu un iespēju bagāta. Tehnoloģiju progress, pieaugošas sabiedrības vajadzības pēc aprūpes un profesionālas attieksmes ir tikai daļa no apstākļiem, kas ietekmē ikvienu no mums, māsām, jo esam veselības sistēmas sirds un dvēsele, kas spēj atbalstīt, dziedēt un palīdzēt.

Gan ikdienas rutīnā, gan inovatīvā vidē ir svarīgi pašam saprast savus mērķus un vēlmes. Ja zini, ko tu vēlies, ja pazīsti sevi, tad visu var izturēt un apzināties, ka visdārgākais un vienīgais, kas mums ir, ir tas, kas mums pieder pašlaik. Tas arī jāciena.”

Māszinību akadēmiskās skolas lektore **Ilona Zariņa:**

“Mans universitātē pavadītais laiks bija un ir man ļoti nozīmīgs. Būdam studente, es mācījos būt atbildīga, darīt labu, palīdzēt citiem un būt laimīga, ar veselīgu interesi par cilvēku veselības problēmām un ar dāsnu garu, atrisinot tās labākajā iespējamā veidā. Mūsu fakultātes šodienas dzīvi dziļi ietekmē progress, kas noticis universitātes lekciju auditorijās,

bibliotēkās un laboratorijās. Būt daļai no tā, strādāt universitātē man nozīmē kalpot ar savu intelektu, bagātināt sevi, sniegt studentiem jaunus atklājumus, sekmēt inovāciju garu. Divdesmit gadi pagājuši ļoti radoši un bagāti. Lai šis ceļojums, kas ļauj iepazīt arvien jaunas zināšanu jomas, turpinās!”

Jolanta Zālīte

Ilona Zariņa

1994. gada absolvente, Rīgas 1. slimnīcas galvenā māsa, veselības un pedagogijas zinātņu maģistre **Sandra Lapiņa**:

“1994. gada Rīgas Stradiņa universitātes absolventu vidū šodien ir māsas ar māsziņību grādu. Pirmais kurss, pirmās māsas ar augstāko izglītību – dažādi esam cildinātas un godinātas.

To, ka esam īpaši studenti, sapratām jau 1. kursā. Ceļi katram no mums uz Māsziņību fakultāti bija ļoti dažādi, viens otrs jau bija izbaudījis virsmāsas darba pieredzi, cits tikko no medicīnas skolas sola, cits jau ar iespaidīgu praktiskā darba pieredzi, vairums māsas, bet studiju gaitā atklājās, ka ir dažas vecmātes un arī feldšeri. Lekciju un nodarbību plānojums bija no agra rīta līdz vēlam vakaram, kavējumi nebija pieļaujami un bija jāatstrādā, lektori bija katedru vadošie pasniedzēji, prasību līmenis teorētiskajos priekšmetos tāds pats kā ārstniecības fakultātes studentiem. Aizbaidinājumos par darbu vai ģimeni neviens neiedziļinājās, apmeklējums un vērtējums bija galvenie sekmju rādītāji. Pirmo studiju gadu tikām “kaldināti un rūdīti” ar dažādām metodēm – gan auditorijas durvju aizslēgšanu tieši astoņos no rīta, gan agriem pirmsdienas rītiem, kas iesākās Anatomikumā ar “Jānīša uznešanu”, gan vēliem piektdienas vakariem, kad “Jānīt’s bija jānones lejā uz lielo vannu”, gan ātrajiem pārskrējieniem no vienas studiju vietas uz otru. Bet šādās grūtībās un spriedzes momentos tika stiprinātas mūsu personības un profesionalitāte, jo mērķis, uzsākot šo studiju programmu, bija noteikts ļoti skaidrs un pārliecinošs, un studiju procesā nepārtraukti to arī izjutām gan no fakultātes vadītājas B. Geidānes, gan mācībspēkiem.

Paralēli studiju procesam tikām iesaistītas Latvijas māsu profesionālajās aktivitātēs un pārmaiņu procesos. Jau studējot otrajā kursā, aktīvi tikām iesaistītas Māsu reģistra izveidošanā, vienotā Valsts eksāmena organizēšanā, Tālākizglītības centra izglītības pasākumos, Veselības ministrijā darbojāmies dažādās darba grupās.

Ar sajūsmu un reizēm ar neizpratni klausījāmies prof. Zaigas Priedes-Kalniņas un Irēnes Kalniņas lekcijas par aprūpes procesu, māsu teoriju un māsu darba filozofiju. Jauna terminoloģija, jauna pieeja māsas darbam un profesionāli, kuri saredzēja to visu pacientu aprūpē un centās pacelt mūs augstāk un tālāk – domāt par pielietojumu pacientu aprūpē šeit Latvijā. Linezera klīnikas nodarbībās pie O. Gusakovas redzējām pašus pirmos aizsākumus aprūpes procesa pielietojumam gan dokumentācijā, gan māsu darba vadībā un pacientu aprūpes aktivitātēs. Propedeutikas un kardioloģijas lekcijas pie prof. J. Lāča nereti beidzās ar interesantām diskusijām un pārrunām par pacienta aprūpes procesa ieguvumiem. Vēl ilgi pēc lekciju kursa beigām, arī jau vecākosursos, esot Stradiņa slimnīcā, izmantojām iespēju ieskriet pie “mūsu Lāciša” vienkārši tāpat pārmīt kādu vārdiņu un saņemt stiprinājumu tālākām idejām un darbiem.

Un tad jau sekoja arī lielās iespējas to visu redzēt praksē un realitātē. 1992. gada aprīlī mums, divām māsām no fakultātes, pateicoties mūsu mikrobioloģijas pasniedzējas Sandras Bērziņas iniciatīvai, tika dota iespēja apmeklēt ASV, lai iepazītos ar māsu izglītību un praktisko nodarbību norisi. Pateicoties Z. Priedei-Kalniņai, iepazīnāmies ar slimnīcām Čikāgā, piedalījāmies māsu praktiskajās nodarbībās un lekcijās,

Sandra Lapiņa (1. rindā trešā no kreisās) pirmajā akadēmisko māsu izlaidumā 1994. gadā

lai izprastu “lielā zvēra” – aprūpes procesa – būtību un ieraudzītu tā realizāciju pacientu aprūpē.

Tas bija svarīgs un nozīmīgs pagrieziens punkts, lai tālāk mērķtiecīgi virzītos gan profesionālajā attīstībā, gan pārliecībā par pārmaiņu nepieciešamību. No šī brīža arī zināju, ka bez angļu valodas diži mērķi nebūs sasniedzami un monologa formas maiņa lekcijās uz dialoga formu iespēju varēja tikai papildināt, jo vēl arvien augstu vērtēju pasniedzējas Ābelītes izturību, mērķtiecību un centienus mums “atvērt mutes” angļu valodā visu četru studiju gadu garumā.

Studiju beigās visam mūsu kursam tika sameklēta prakses iespēja ārpus Latvijas – vieniem Oksfordas slimnīcā, citiem Vācijā, vēl citi devās uz Stokholmu. Atkal jauns redzējums, jauni iespaidi, un tas jau vairs nebija kaut kur tur, bet gan šeit – pavisam tuvu.

Beidzot RSU, mums bija skaidri mērķi, bija noteikti noteikti pārmaiņu procesi, kuros jau bijām

iesaistījušies, un bijām lepnī par savu profesionālo piederību un to, ka esam MĀSAS.

Pēc studiju beigšanas sekoja aktīva darbošanās pārmaiņu procesu realizācijā – vienam Veselības ministrijā, citam medicīnas skolā, Medicīnas izglītības centrā vai Māsu asociācijā.

Lai nu kā, bet tā pirmā kursa zīme tālāk tika nestā profesionālajā pilnveidošanās ceļā; mēs bijām pirmās, kas uzsāka daudzas pārmaiņas, piedalījāmies to īstenošanā, un pirmās, kuras saņēma arī sitienus un uzslavas.

Šodien ir kolēģi, kuri ir “zuduši” māsu profesijai, ir kolēģi, kuri atkal atgriežas māsas profesijā un, nenoliedzami, arī tie paši “vecie un pieredzējušie”, kuri turpina jau savus iesāktos darbus un kaļ jaunas ieceres, ar kuriem satiekamies gan vētrainās, gan mierīgākās diskusijās, gan dažādās darba grupās un izglītošanās aktivitātēs.”

Latvijas Sarkanā Krusta Rīgas apriņķa komitejas priekšsēdētāja **Irēna Ikstena** (bij. Čerņavska):

“Biju patiesi priecīga uzzinot, ka ir iespēja Latvijas Medicīnas akadēmijā apgūt augstāko izglītību māsas profesijā. Veiksmīgi nokārtojusi eksāmenu bioloģijā ar augstāko atzīmi, jo Rīgas 5. medicīnas skolu savulaik biju beigusi ar sarkano diplomu, pēc 10 gadu pārtraukuma uzsāku mācības LMA. Bez manis bija vēl 24 zinības alkstošas māsiņas. Mēs bijām dažādas – cita ar lielu darba pieredzi, kā Elita Brūvele, Līga Šerna un Sandra Lapiņa, dažas tikko no māsu skolas sola, bet mūs vienoja vēlme apgūt jaunas zināšanas.

Zobārstniecības un sejas ķirurģijas centra virsmāsa, veselības zinātņu maģistre **Elita Brūvele**:

“Protams, tā ziņa, ka 1990. gadā pirmo reizi Latvijas Medicīnas akadēmijā tiek veidota jauna fakultāte, lai sagatavotu medicīnas māsas ar augstāko izglītību, bija loģisks turpinājums 1987. gada Atmodas sākumam. Mācību programmas īpaši pārveidotas netika, ja neskaita atsevišķus priekšmetus. Atzinīgi vārdi jāizsaka profesoram J. Lācim, kurš mācīja propedeitiku un māsu zinības – aprūpes procesu. Tajā laikā materiālu bija maz, un mums bija ilgas, garas pārrunas, kā vajadzētu mainīt māsu praksi.

Otrs cilvēks, kas īpaši māsām bija veidojis programmu, bija profesors V. Korzāns bioķīmijā. Krebsa ciklu, no kura baidījās visi akadēmijas studenti, mums viņš izklāstīja brīnišķīgā, saprotamā veidā.

Mācīties bija grūti, jo apguvām to pašu programmu, ko ārsti. Mūsu jauno māsu augstākās izglītības programmu vadīja profesors Jānis Lācis, kurš mums bija kā tēvs padomdevējs. Atmiņā palikušas biezās angļu valodas grāmatas, kuras viņš tulkoja un veda mūs Latvijā vēl nezināmās māsu zinībās. Mūs atbalstīja un daudz lekciju mums lasīja ārzemju latviete Zaiga Priede-Kalniņa, kura veda mums grāmatas un dalījās zināšanās.”

Histoloģijā profesore Dālmane ārkārtīgi pacietīgi mēģināja zīmēt un skaidrot par šūnām. Docents Aukums fizikā ar dzelzainu izturību mums skaidroja fizikas pielietojumu medicīnā, un gada beigās bija jākārtoto eksāmens, kas visām pusēm bija milzīgs pārbaudījums, ieskaitot arī pašu pasniedzēju.

Liela ieguldījuma lekciju veidā sniedza vieslektore Zaiga Priede-Kalniņa, māsa un profesore no ASV. Bieži lekcijas materiālu tā īsti izprast nespējām, jo tas, kas ASV par māsu praksi bija pašsaprotams, mums šķita svešs un nebija priekšstats, ko tas nozīmē. Vārdos to ir grūti izteikt, lai gan katrai no mums ir savs darba gājums vai amats, bet brīžos, kad kādai no mums ir nepieciešama palīdzība, var

paļauties uz jebkuru no mums – būs “dzirdīgas ausis” un palīdzība tiks sniegta. Mūs saista tāda savā ziņā dīvaina, neizprotama savstarpēja saikne – iespējams, tāpēc, ka mēs sākām pirmās, sākām

no nezināmā, nesaprotamā, un mūs vienoja viena vēlme mainīt mūsu prakses gaitu. Daudzas no mums ir palikušas draudzenes uz mūžu, un tie nav skaļi vārdi!”

Latvijas Ģimenes plānošanas un seksuālās veselības asociācijas “Papardes zieds” projektu vadītāja **Beāta Bundule**, Māszinību fakultātes otrā izlaiduma absolvente:

“Akadēmisko māsu nodaļas atvēršana Rīgas Medicīnas institūtā 1990. gadā bija nozīmīgs notikums visai māsu profesijai Latvijā. Katrai no mums, kas uzsākām studijas un tās pabeidzām jau izveidotajā Māszinību fakultātē, bija savs stāsts. Stāsts par to, kādēļ visbiežāk paralēli veiksmīgam darbam māsas profesijā kādā no Latvijas ārstniecības iestādēm un rūpēm par ģimeni, jo daudzas jau bija mātes vienam vai vairākiem bērniem, tomēr izvēlējamies augstākās izglītības iegūšanu. Man personīgi tā bija absolūta pārliecība, ka māsas profesijā var apgūt daudz dziļākas un vispusīgākas zināšanas, studējot augstskolā. Biju beigusi Rīgas 4. medicīnas skolu, un tā vien šķiet, ka Latvijas Žēlsirdīgo māsu kustības dibinātājas Martas Celmiņas un viņas līdzgaitnieču – māsu Justīnes Kuškes un Elzas Grīvānes – uzstādītie augstie standarti māsu profesijai vēl arvien bija dzīvi, cauri gadiem nodoti no paaudzes paaudzē.

Augstākajai māsu izglītībai bija tieša saistība ar profesijas attīstību. Laiks, kurā izveidojās Māszinību fakultāte pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākumā, Latvijā bija pilns pārmaiņu. Radās jaunas idejas, un to ieviešanai bija liela atsaucība. Kas tieši sakrita, lai ideja par augstāko izglītību māsām kļūtu par realitāti, nezinu, bet gan pirmās dekānes B. Geidānes, gan profesora J. Lāča patiesais entuziasms par labu māsām un to akadēmiskajai izglītībai guva atbalstu augstskolas vadībā, un pirmo kursu varēja uzņemt.

Atceros, ka pirmais eksāmens bija bioloģijā; tas notika pirmsdienā, uzreiz pēc 1990. gada Vispārējiem latviešu Dziesmu un deju svētkiem. Gaisā bija brīvības, neatkarības un savas nacionālās valsts atgūšanas sajūta. Māsām, kuras pirmās stājās augstskolas Māszinību fakultātē, līdzībās runājot, bija ilgas pēc zinībām un savas neatkarīgas māsu profesijas nostiprināšanās. Bieži vien studiju gados

no augstskolu pasniedzējiem nācās uzklaut bažas par to, vai viņi ir pareizi izpratuši tieši māsām nepieciešamās un noderīgās zināšanas, kuras iekļaut studiju programmā. Bija arī tādi pasniedzēji, kuri dega par māsu izglītošanu un sava priekšmeta pasniegšanai bija izveidojuši īpašu, tieši māsām radītu studiju programmu saturu. Viņu vārdus atceramies ar īpašu prieku un mīlestību. Tādi ir jau pieminētais prof. J. Lācis, kurš mācīja pacientu aprūpes procesu un terapiju. Docents M. Kaminskis, bez kura asprātības un gudrības anatomijas apguve būtu visai sarežģīta. Profesors V. Korzāns, kurš māszinību studentēm bioķīmiju pasniedza, cieši to sasaistot ar praksi. Psihosomatikas katedras vadītāja, asociētā profesore G. Ancāne, kas ļāva izprast slimību ciešo saistību ar norisēm cilvēka psihē, un kur nu vēl profesore Z. Kasvande, kas cauri visiem studiju gadiem deva padziļinātu priekšstatu, zināšanas un praktiskās iemaņas manuālajā terapijā. Arī dakteris A. Ranks, mācot farmakoloģiju, bija pārliecināts, ka pēc diploma saņemšanas māsas varēs parakstīt receptes, tādēļ ar īpašu atbildības sajūtu un interesi pasniedza savu priekšmetu un sekoja līdzī mūsu turpmākajām gaitām. Dažas no manām kursabiedrenēm nespēj aizmirst profesora G. Andrejeva lekcijas, kuras vēlāk kļuva par iedvesmu izvēlēties pedagoga darbu augstskolā. Pirmajos māszinību studiju pastāvēšanas gados liela nozīme bija arī ASV latviešu izcelsmes māsu Zaigas Priedes-Kalniņas un Irēnes Kalniņas ieguldījumam. Bez visiem ieinteresētajiem, entuziasma pilnajiem pasniedzējiem māsu augstākā izglītība Latvijā būtu citādāka. Tas vien, ka Māszinību fakultātei jau ir divdesmit gadu pieredze un daudzas no pirmo izlaidumu beidzējām, vēlāk pabeidzot studijas maģistrantūrā un doktorantūrā, turpina jauno māsu izglītošanu, norāda uz augstākās māsu izglītības nepieciešamību Latvijā.”

1998. gadā māsām studiju beigās bija jākārto ne tikai Valsts eksāmens, bet arī jāaizstāv pētnieciskais projekts māsinībās.

Par Māsinību docētāju grupas (tagad – Māsinību akadēmiskās skolas) vadītāju no 1998. līdz 2011. gadam strādāja ārste *Zaiga Blaua*.

Ārste **Zaiga Blaua:**

“1991. gads, trešā Atmoda. Līdz ar Atmodu Latvijā ienāk jaunas nozares – māsinības, rehabilitācija, psiholoģija, psihoterapija.

Pateicoties Rietumu kolēģu nesavtīgai palīdzībai un Latvijas mediķu entuziasmam, attīstījās kvalitatīvi

jauna domāšana un pieeja pacientam. Par atslēgas vārdiem māsinībās kļūst APRŪPE no dzimšanas brīža līdz pēdējam elpas vilcienam un fiziskās, psiholoģiskās, garīgās un sociālās VAJADZĪBAS.”

1998. gadā Māsinību fakultātes dekānes B. Geidānes vadībā sākās jaunas divgadīgās māsinību studiju programmas izstrāde. To atbalstīja Eiropas Savienības “Tempus” programma. Medmāsām ar akadēmisko izglītību “Tempus” projekta ietvaros sadarbībā ar divām Eiropas valstīm – Nīderlandi (*Hogeschool Enschede*) un Beļģiju (*Katlike Hogeschool Bružā un Ostendē*) – Māsinību fakultātē ritēja jauno programmu attīstīšana un realizēšana. Šim nolūkam tika izveidota darba grupa, kas izanalizēja māsu izglītības programmas Latvijas medicīnas skolās. Darba grupā piedalījās arī profesore Irēne Kalniņa no ASV, AML (RSU) akadēmiskais personāls un darba devēju pārstāvji.

Šajā studiju programmā AML (RSU) turpināja māsu koledžā aizsāktās studijas ar padziļinātām zināšanām medicīnā, pedagogijā, pētniecībā un vadībā. Īpaši tika uzsvērtā pacienta fizisko, sociālo un psiholoģisko vajadzību apmierināšana un pacienta aprūpe. Apkopojot rezultātus, darba grupa secināja, ka medicīnas skolu izglītības programmas visumā atbilst māsu kvalifikācijai un darba tirgus prasībām. Bija iesniegti arī daži priekšlikumi, akcentējot nepieciešamību ilgtermiņā attīstīt programmas medmāsām ar akadēmisko izglītību. Pēc bakalaura studiju programmas apguves Rīgas Stradiņa universitātē absolventiem bija tiesības turpināt studijas maģistrantūrā arī citās nozarēs, piemēram, vadībā un pedagogijā.

Zaiga Blaua

Māsinību docētāju grupas telpās P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas 35. korpusā 1999. gadā. No kreisās: asoc. prof. Jānis Lācis, (NN), Elga Babre, Daiga Rudmane

Māsinību maģistrantūras izveidošana

Katru gadu Rīgas Stradiņa universitātē attīstījās un pilnveidojās māsinību programmas, savienojot klīniskos priekšmetus ar pacienta aprūpi, iesaistot medmāsas ar bakalaura grādu māsinībās. Lai turpinātu un pilnveidotu uzsāktu māsu izglītības projektu Latvijas Medicīnas akadēmijā un sagatavotu māsas maģistra līmenī (par pamatu ņemot iegūto māsinību grādu bakalaura līmenī), bija nepieciešams izstrādāt un attīstīt māsinību maģistra grāda programmu. Tā bija uzskatāma par nepieciešamību, lai māsu studiju programmu īstenošanā iesaistītos atbilstoši izglītotas māsas ar māsinību maģistra grādu. Tika likti pamati arī māsinību zinātniskās un pētniecības jomas veidošanai Latvijā.

1993. gada rudenī tika sākta māsu maģistrantūras programmas izstrāde, kuru vadīja māsa ar māsinību grādu *Inese Paudere*. Maģistrantūras programmas vispārējā tēma bija “Māsas loma veselības veicināšanā”.

Programmas īstenošana sākās 1996. gadā. Lielākā daļa studentu maģistrantūras studiju grupā bija tikko beigušas bakalaura studijas, viņām pievienojās pāris studentes, kurām bija bakalaura grāds citā profesijā. Akadēmiskā studiju programma veselības zinātņu maģistra grāda iegūšanai veselības aprūpē tika veidota saskaņā ar Latvijas Republikas Izglītības likumu, Augstskolu likumu, LR Ministru kabineta noteikumiem Nr. 2, RSU Senāta un citu normatīvo aktu prasībām par studiju programmu izveidi.

Studiju programma tika veidota kā pakāpeniskas, mūžizglītības koncepcijai atbilstošas studijas, kas sniedz iespēju apgūt zināšanas, kas nepieciešamas akadēmiski izglītotai mātai. Studiju programmu veido A, B un C daļas studiju kursi, to īsteno pilna laika klātienē četru studiju semestru laikā. Šī programma nodrošina iespēju sagatavot

medicīnas māsas ar augstākām zināšanām un prasmēm, kas būtu spējīgas turpmāk apmācīt māsas, attīstīt augstāku prakses līmeni māsām veselības aprūpes iestādēs un apmācīt sabiedrību veselības veicināšanas jomā. Mācību ilgums šajā studiju programmā ir divi gadi, un studiju apjoms – 80 kredīstundas. Gandrīz puse – 40% – mācību laika tiek veltīts kontaktstundām un 60% – studentu patstāvīgajam darbam. Maģistra studiju programmas uzdevumi ir padziļinātu zināšanu apguve veselības saglabāšanā, pedagogijā, zinātniskā materiāla iegūšanā un apstrādē, mākslas vēsturē un reliģijas psiholoģijā. Lai iegūtu maģistra grādu māsinībās, programmas beigās studentiem jāaizstāv patstāvīgi veikts pētījums – maģistra darbs, ar kuru tiek vērtēta maģistra gatavība patstāvīgi izmantot iegūtās zināšanas un iemaņas pētniecisku un profesionālu problēmu risināšanā.

Visiem absolventiem ir tiesības strādāt izglītības jomā par pasniedzējiem, veikt profesionālo darbību ārstniecības iestādēs un sociālās palīdzības centros, organizēt un vadīt valsts un privātās medicīnas struktūrvienības, piedalīties zinātniskos pētījumos, kā arī izglītēt pacientus un organizēt medicīnas māsu privātpraksi.

1998. gadā bija pirmais maģistrantūras programmas izlaidums, un vairākas šī gada absolventes – *Inese Paudere*, *Māra Lagzdiņa*, *Dagnija Gulbe* – kļuva par docētājām Latvijas Medicīnas akadēmijas Māsinību docētāju grupā.

1998. gadā Rīgas Stradiņa universitātē tika izveidota Māsinību neklātienē maģistrantūras studiju programma. Ar 26. jūnija rektora pavēli Nr. 03/63 tika apstiprināts arī šīs studiju programmas uzsākšanas komisijas sastāvs ar priekšsēdētāju profesoru Jāni Zaļkalnu priekšgalā.

Māsinību fakultātes attīstība (2000.–2013. gadā)

No 2000. līdz 2002. gadam Māsinību fakultātes dekāne bija māsa ar māsinību grādu **Elga Babre**.

Šajā periodā tika izveidota divgadīga studiju programma, kas deva iespēju māsu skolu absolventiem iegūt profesionālo augstāko izglītību divos gados. Pateicoties šai programmai, studentiem ar medicīnas skolas izglītību tika dota iespēja iegūt otrā līmeņa augstāko profesionālo izglītību māsas profesijā, iegūstot māsas grādu. Saskaņā ar MZF Domes lēmumu (2006. gada 25. oktobra sēdē, protokols Nr. 9) šī programma turpmāk šādā formā netika realizēta, bet integrēta profesionālajā bakalaura studiju programmā “Māsinības”.

2002. gadā par Māsinību fakultātes dekāni kļuva docente (tagad profesore) **Inga Millere**. 2003. gadā viņas vadībā tika attīstīta jauna studiju forma – nepilna laika klātienes studijas – māsām, kuras iepriekš ieguvušas vidējo profesionālo izglītību, bet vēlas studēt augstākās izglītības programmā. Lai veicinātu māsu izglītošanos Latvijas reģionos, sadarbībā ar slimnīcām un medicīnas koledžām tika dota iespēja māsām apgūt daļu no augstākās izglītības programmām reģionos – Daugavpilī, Liepājā un Cēsīs.

Lai izlīdzinātu atšķirīgās zināšanas un prasmes, kuras reflektanti ir ieguvuši atšķirīgās studiju programmās līdz māsu izglītības reformai 1995. gadā, reflektantiem Māsinību fakultātē tiek piedāvāta

iespēja mācīties izlīdzinošajā kursā pēc individuāla plāna, kuru apstiprina studiju programmas vadītājs un fakultātes dekāns. Medicīnas koledžu absolventi ar pirmā līmeņa augstāko profesionālo izglītību un ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar medicīnas koledžām, tiek ieskaitīti atbilstošā studiju gadā. Profesionālās bakalaura studiju programmas “Māsinības” pilna laika klātienes studijās (8 semestri) un nepilna laika klātienes studijās – 5 studiju gadi (10 semestri). Iestāties šajā programmā varēja reflektanti gan ar vispārējo vidējo izglītību, gan ar medicīnas koledžas izglītību. Fakultātes absolventiem tika dota iespēja iegūt otrā līmeņa augstāko profesionālo izglītību māsas profesijā – māsas grādu – un sagatavoties turpmākām studijām maģistrantūrā.

Kopš 2009. gada Māsinību fakultāte piedalās Eiropas Sociālā fonda (ESF) programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.3.2.3. aktivitātes “Veselības aprūpes un veicināšanas procesā iesaistīto institūciju personāla kompetences, prasmju un iemaņu līmeņa paaugstināšana” projekta “Veselības aprūpes un veicināšanas procesā iesaistīto institūciju personāla tālākizglītība nozares ilgtspējīgai attīstībai” realizācijā (līguma Nr. MPIC_ESF-2009/9A, Gr. 5-27/1658). Projektā ESF finansē studiju vietas māsinību programmā četru māsu pamatspecialitāšu – ambulatorās aprūpes

Elga Babre

Kristaps Circenis, Vera Zvejniece, Eva Cela, Ingūna Rozentāle, Astra Kalniņa
2003. gadā Holandē, Groningenā, apgūstot māšzinību intensīvo programmu (*Intensive Programm in Nursing*)

RSU Māšzinību fakultātes docētāju vizīte ASV 2006. gadā.
No kreisās: Ingrida Gončarova, Gaļina Aleksandroviča, Kristaps Circenis, Uldis Līkops, Ina Irša, Inga Millere, Liāna Deklava

RSU Māšzinību fakultātes docētāju vizīte ASV 2006. gadā.
No kreisās: Linda Cain, Inga Millere, Kristaps Circenis, Liāna Deklava

Valsts pārbaudījuma komisijas darbs RSU Liepājas filiālē
2007. gadā

Izlaidums Liepājas filiālē 2011. gadā

māsa, garīgās veselības aprūpes māsa, ķirurģiskās aprūpes māsa un operāciju māsa – apguvei.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 15. panta 4. daļas 1. punktu un Augstskolu likuma 11. panta 2. daļu, kā arī, pamatojoties uz Rīgas Stradiņa universitātes Senāta 2009. gada 1. septembra lēmumu par atbalstu Rīgas Stradiņa universitātes filiāles izveidošanai uz Liepājas Medicīnas koledžas bāzes, ar 2010. gada 1. septembri Liepājas Medicīnas koledža tika pievienota Rīgas Stradiņa universitātei un kļuva par RSU Liepājas filiāli.

Māszinību fakultātes attīstība un izaugsme nebija iespējama bez mācībspēku komandas, kurā iesaistījās vadošie ārsti speciālisti, māsas ar lielu praktiskā darba pieredzi un arī MZF studiju programmu absolventi.

Par docētājiem strādāja (daži arī turpināja strādāt) MZF absolventi, veselības zinātņu maģistri: *Dr. med.* Kristaps Circenis (kopš

2000. gada, Māszinību fakultātes prodekāns kopš 2003. gada), Sandra Lapiņa (kopš 2001. gada), Eva Cela (kopš 2004. gada), Agita Melbārde-Kelmere (kopš 2003. gada), Inta Miķele (kopš 2006. gada), kā arī Inese Blaua-Brēķe (2000.–2001. gadā), Skaidrīte Šapovala (kopš 2007. gada), Ilze Umalas (kopš 2003. gada), dabas zinātņu maģistre Diāna Platace (kopš 2000. gada), *Dr. med.* Olga Odiņa (kopš 2012. gada).

Tāpat fakultātes mācībspēki turpināja paaugstināt savu kvalifikāciju, studējot doktorantūrā, studiju programmā “Medicīna”: Diāna Platace (2005.–2010. g.), Kristaps Circenis (2007.–2010. g.), Liāna Deklava (2007.–2010. g.), Zaiga Blaua (2007.–2010. g.), Sandra Lapiņa (2007.–2010. g.), Olga Odiņa (2008.–2011. g.), Velga Sudraba (2008.–2011. g.), savukārt Ilona Zariņa – studiju programmā “Socioloģija” (2007.–2010. g.).

Diāna Platace (priekšplānā) un Ilona Dieviņa Māszinību fakultātes mācību telpās P. Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā, ap 2004. gadu

RSU doktorantu izlaidumā 2010. g. 17. jūnijā RSU aulā. 5. no kreisās – Kristaps Circenis, 6. – Liāna Deklava, 3. no labās – Ilona Zariņa

Doktorantu izlaidums 2010. gada 17. jūnijā. Apliecinājumu no Doktorantūras nodaļas dekāna prof. Aigara Pētersona saņem Ilona Zariņa, Kristaps Circenis un Liāna Deklava

Māsinību fakultāte

2014. gadā

Māsinību fakultātē tiek realizētas trīs studiju programmas: profesionālā bakalaura studiju programma “Māsinības”, profesionālā bakalaura studiju

programma “Vecmāte” un akadēmiskā maģistra studiju programma “Māsinības”.

Māsinību fakultātes prodekāns, *Dr. med.* docents **Kristaps Cīrcenis**:

“Rīgas Stradiņa universitātes Māsinību fakultātē jau vairāk nekā divdesmit gadu garumā dod iespēju Latvijas māsām iegūt augstāko izglītību. No pašiem pirmsākumiem studiju process ir bijis kvalitatīvi atšķirīgs no ierastā modeļa, prasības – augstas, studijas – smagas, darbietilpīgas, taču arī iegūtās prasmes un iemaņas – atbilstošas augstākajai izglītībai. Tomēr, beidzot studijas, absolventi ir gandarīti par paveikto, jo ir iegūts diploms, par kura kvalitāti nešaubās darba devēji ne Latvijā, ne ārzemēs.”

Māsas un vecmātes profesijas ir un paliek nemainīgi svarīgākās jebkuras valsts veselības aprūpes sistēmā, tāpēc turpināsim attīstīt programmas, kuru absolventi ir gaidīti kā profesionāļi slimnīcās, doktorātos, rehabilitācijas centros un daudzās citās iestādēs.

Latvijas veselības aprūpes sistēmas sakārtošanā un pilnveidē joprojām nepieciešamas akadēmiski un profesionāli izglītotas māsas un vecmātes.”

Kristaps Cīrcenis

Profesionālā bakalaura studiju programma “Māszinības”

Mūsdienās profesionālā bakalaura studiju programma “Māszinības” dod iespēju studentiem ar vidusskolas izglītību iegūt otrā līmeņa augstāko profesionālo izglītību ar bakalaura grādu veselības aprūpē un 5. profesionālās kvalifikācijas līmeņa medicīnas māsas kvalifikāciju, kā arī sagatavo turpmākām studijām maģistrantūrā.

Programmas īstenošanas ilgums – 4 studiju gadi (8 semestri) pilna laika klātienes studijas. Lai uzņemtu studiju programmā, nepieciešama vidējā izglītība. Studentiem, kuri ir ieguvuši pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību un 4. kvalifikācijas līmeni, tiek dota iespēja turpināt studijas RSU MZF studiju programmā “Māszinības” 4. studiju gadā.

Vidusskolu absolventi četru gadu studijās, bet medicīnas koledžu beidzēji – viena gada laikā, kļūst par kvalificētiem savas nozares profesionāļiem ar bakalaura grādu, kuri var brīvi konkurēt ne tikai Latvijas, bet arī Eiropas Savienības darba tirgū. Divu gadu studijas maģistrantūrā vainagosies ar māszinību maģistra grādu.

Studiju virziens: Veselības aprūpe.

Studiju ilgums: 4 gadi (8 semestri)

Apjoms kredītpunktos: 160 KP

Valoda: latviešu, angļu

Iegūstamais grāds: profesionālais bakalaurs veselības aprūpē

Iegūstamā kvalifikācija: medicīnas māsa vai specializācija kādā no septiņām pamatspecialitātēm: ambulatorās aprūpes māsa, anestēzijas, intensīvās un neatliekamās aprūpes māsa, bērnu aprūpes māsa, garīgās veselības aprūpes māsa, internās aprūpes māsa, ķirurģiskās aprūpes māsa vai operāciju māsa.

Studēt RSU Māszinību fakultātes programmās ir iespējams arī RSU Liepājas filiālē.

Mūsdienīga augstākā izglītība sagatavo māsu šodienas un rītdienas pasaulei ar stipru pamatu zinātnē, humanitārajos priekšmetos un māszinībās, lietojot problēmu risināšanas metodes.

No 1994. līdz 2013. gadam Māszinību fakultātes studiju programmu “Māszinības” kopumā absolvējuši 1639 cilvēki.

Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmu “Māszinības” (ESF finansētā projekta ietvaros) absolvējuši 790 cilvēki.

Akadēmiskā maģistra studiju programma “Māszinības”

Studijas dod iespēju attīstīt ne tikai māsas profesionālo kompetenci, bet arī veselības aprūpes iestāžu darba organizēšanas un vadīšanas prasmes, pētnieciskās un analītiskās, kā arī pedagoģiskās un komunikācijas prasmes.

Studiju virziens: Veselības aprūpe.

Akreditēta akadēmiskā maģistra studiju programma.

Studiju veids: pilna laika klātie

Studiju ilgums: 2 gadi (4 semestri)

Apjoms kredītpunktos: 80 KP

Valoda: latviešu, angļu

Iegūstamais grāds: veselības zinātņu maģistra grāds

Māszinību fakultātes maģistra studiju programmu “Māszinības” no 1996. līdz 2013. gadam absolvējuši 144 maģistri.

Māszinību programmu kvalitātes padome.

No kreisās: studente Anna Ribakova, studente Alise Jēkabsone, doc. Gunta Bēta, prof. Inga Millere, *Mag. paed.* Revita Gaišuta, lektore Eva Cela, doc. Kristaps Cīrcenis, doc. Liāna Deklava, *Mag. sc. sal.* Mārīte Daukste, *Mag. sc. sal.* Dita Raiska

Profesionālā bakalaura studiju programma “Vecmāte”

Profesionālās bakalaura studiju programmas “Vecmāte” vadītāja **Intra Kļaviņa**:

“Vecmātes profesija visos laikos ir bijusi cienījama profesija, kura nemitīgi liek mācīties un papildināt sevi. Medicīnas iespējas pilnveidojas, taču īpašības, kas nepieciešamas labai vecmātei, ir nemainīgas – nosvērtība, pacietība, atbildības izjūta un gatavība ārkārtas situācijām.

Tā ir skaista profesija, kas palīdz ieraudzīt pasauli jaundzimušajiem un mazuļu vecākiem liek uz pasauli paraudzīties citādāk. Vecmāte nav tikai profesija – tas ir dzīves aicinājums. Vecmātes profesija ir interesanta un grūta vienlaikus. Pirmkārt, vecmāte atbild par divām dzīvībām, un, otrkārt, atšķirīgais no citām medicīnas nozarēm ir tas, ka vecmāte nenodarbojas ar slimību ārstēšanu, viņas darbs ir saistīts ar veselu cilvēku. Tieši šo iemeslu dēļ vecmātei ir jābūt ar labām zināšanām par visām fizioloģiskajām norisēm cilvēka organismā, lai uztvertu to brīdi, kad normāls process pāriet patoloģiskā.

Mūsdienās vecmātes profesiju var apgūt Rīgas Stradiņa universitātē. Pateicoties pieredzējušiem mācībspēkiem un modernām tehnoloģijām, kas tiek izmantotas studiju procesā, tagad ir iespēja iegūt profesionālā bakalaura grādu veselības aprūpē un galvenās vecmātes kvalifikāciju.

2011./2012. mācību gada pavasarī RSU bija pirmais izlaidums bakalaura studiju programmā “Vecmāte” – diplomus ieguva astoņas jaunās vecmātes, bet nākamajā izlaidumā – jau deviņas absolventes. 2013./2014. studiju gadā studiju programmu apgūst 41 students.

RSU ir labs materiāli tehniskais nodrošinājums un laba sadarbība ar Rīgas Dzemdību namu, kas ir pamats tam, ka studenti ir labi teorētiski un praktiski sagatavoti, jau beidzot mācību iestādi. Lai studiju process būtu interesants, ir rastas iespējas Erasmus programmas ietvaros mācīties arī citu valstu augstskolās.

Studiju programma katru gadu tiek pilnveidota un uzlabota, ņemot vērā gan Latvijas Vecmāšu asociācijas ieteikumus, gan studentu un pasniedzēju vēlmes, kā arī docētāju gūto pieredzi apmaiņas braucienos.

Augstākās izglītības iespējas noteikti stiprinās profesijas prestižu, veicinās vecmāšu profesijas autonomiju. RSU absolventes būs tās, kuras stiprinās vecmāšu profesionālās organizācijas, spēs argumentēti diskutēt par grūtnieču un dzemdētāju aprūpes kvalitātes pilnveidošanas pasākumiem.”

Intra Kļaviņa

Vecmāšu programmu kvalitātes padome.

No kreisās: asist. Intra Kļaviņa, doc. Liāna Deklava, prof. Inga Millere, studente Tija Ausmane, doc. Lelde Atvara

Tendences darba tirgū un Eiropas Savienības izglītības telpā noteica nepieciešamību izstrādāt jaunu otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmu “Vecmāte” ar iegūstamo piektā līmeņa kvalifikāciju – galvenā vecmāte. Līdz ar to RSU MZF 2008. gadā tika izveidota darba grupa, lai izstrādātu profesijas standartu profesijai “Galvenā vecmāte” ar 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni. Šīs darba grupas vadītāja bija Liāna Deklava (toreiz RSU MZF asistente). Grupas sastāvu veidoja Inese Ozoliņa (toreizējā Medicīnas profesionālās izglītības centra Cilvēkresursu attīstības plānošanas daļas vadītāja), asoc. prof. Inga Millere (RSU MZF dekāne), Kristaps Circenis (RSU MZF prodekāns), Antra Kupriša (sertificēta vecmāte, Vecmāšu asociācijas prezidente), Intra Kļaviņa (sertificēta vecmāte, Rīgas rajona pašvaldības SIA “Rīgas rajona slimnīca” darbiniece) un Iveta Dzirkale (sertificēta vecmāte, SIA “Klīnika EGV” darbiniece). Pateicoties šīs darba grupas izstrādātajam standartam, tika radīta iespēja izstrādāt jaunu profesionālo bakalaura studiju programmu, kura vēlāk tika apstiprināta un realizēta RSU. Šobrīd tā ir vienīgā studiju programma valstī, kura dod iespēju jaunatnei iegūt profesionālo bakalaura grādu veselības aprūpē un galvenās vecmātes kvalifikāciju.

Vispirms RSU tika realizēta pirmā līmeņa studiju programma “Vecmāte”, bet 2010. gadā tika iegūta licence un tiesības īstenot profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmu “Vecmāte” galvenās vecmātes kvalifikācijas iegūšanai.

Programmas studiju laiks ir 4 gadi (8 semestri) pilna laika studijās.

Studiju programmas “Vecmāte” mērķis ir nodrošināt šīs studiju programmas studentiem zinātnisku pamatu profesionālajai darbībai, attīstot spēju patstāvīgi veikt zinātniskos pētījumus, attīstot analītiskās spējas aprūpē, prasmes un iemaņas patstāvīgi rīkoties dažādās aprūpes situācijās, ievērojot profesionālās ētikas normas un prasības.

Studiju programmas mērķus, uzdevumus un plānotos rezultātus nosaka galvenās vecmātes profesijas standarts un prasības, kuras norādītas ES direktīvās 2005/36/EC, kā arī Latvijas likumdošanā (MK noteikumi Nr. 481, Nr. 68).

Studiju programma dod iespēju studentiem ar vidusskolas izglītību iegūt 2. līmeņa augstāko profesionālo izglītību ar bakalaura grādu veselības aprūpē un 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni – galvenā vecmāte, kā arī sagatavo turpmākām studijām maģistrantūrā. Studiju programmas saturu veido obligātie un izvēles studiju kursi, prakses, valsts pārbaudījums un bakalaura darbs.

Pilna laika studiju programma tiek finansēta no valsts budžeta līdzekļiem. 2011./2012. mācību gadā studijas uzsāka 38 studentes (I kursā – 12 studentes, II – 8, III – 9, IV – 9 studentes). Kopumā profesionālo bakalaura studiju programmu “Vecmāte” ir absolvējušas 15 vecmātes.

Studiju programmas “Vecmāte” mērķis ir nodrošināt studiju programmas “Vecmāte” studentiem zinātnisku pamatu profesionālajai darbībai, attīstot spēju patstāvīgi veikt zinātniskos pētījumus, attīstot analītiskās spējas aprūpē, prasmes un iemaņas patstāvīgi rīkoties dažādās aprūpes situācijās, ievērojot profesionālās ētikas normas un prasības.

Ārstu palīgu programmu kvalitātes padome.
No kreisās – dr. Iveta Norko, *Dr. sc. pol.* Ināra Upmale, dr. Inga Petermane,
prof. Inga Millere, doc. Liāna Deklava, studente Vineta Linde

Māsinību akadēmiskā skola

Māsinību akadēmiskā skola ir Māsinību fakultātes struktūrvienība, tajā tiek realizēts studiju process.

No 2011. gada RSU Māsinību Akadēmiskās skolas vadītāja ir docente Liāna Deklava.

Māsinību akadēmiskās skolas vadītāja docente **Liāna Deklava**:

“Rīgas Stradiņa universitātes Māsinību fakultātes pastāvēšanas laikā ir izveidotas, attīstītas un realizētas mūsdienīgas izglītības studiju programmas māsām un vecmātēm, jauno profesionāļu prasmju apguve notiek, izmantojot jaunākās tehnoloģijas.

Tomēr lielākā vērtība ir cilvēki, kuru ieguldījums fakultātes mērķu sasniegšanā ir milzīgs. Esmu pārliecināta, ka mūsu absolventi kļūst par augstas klases profesionāļiem un efektīvas veselības aprūpes sniedzējiem jebkurā pasaules valstī.”

Māsinību akadēmiskās skolas docētāji:

Dr. med. Liāna Deklava, docente no 17.01.2003.

Dr. med. Helēna Kārklīņa, docente no 09.09.2011.

Dr. med. Velga Sudraba, docente no 01.09.2013.

Ārste Zaiga Blaua, lektora p. i. no 12.11.1998.

Veselības zinātņu maģistre Eva Cela, lektora p. i. no 21.11.2005.

Dr. med. Olga Odiņa, lektora p. i. no 03.09.2012.

Dabas zinātņu maģistre Diāna Platace, lektora p. i. no 06.09.2000.

Veselības zinātņu maģistre Ilona Zariņa, lektora p. i. no 08.12.1998.

Veselības zinātņu maģistre Lilija Antoņēviča, asistenta p. i. no 03.09.2012.

Veselības zinātņu maģistre Intra Kļaviņa, asistenta p. i. no 12.07.2011.

Veselības zinātņu maģistre Inta Miķele, asistenta p. i. no 21.02.2006.

Veselības zinātņu maģistre Skaidrīte Šapovala, asistenta p. i. no 06.09.2007.

Evita Helandere, biroja vadītāja no 16.04.2009.

Liāna Deklava

No kreisās: Olga Odiņa, Inga Millere, Iveta Strode doktorantu izlaidumā 2011. gadā

MZF darbinieki šodien

Profesore Inga Millere – Māzinību fakultātes
dekāne, strādā Māzinību fakultātē no
22.04.2002.

Docents Kristaps Circenis – Māzinību fakultātes
prodekāns, strādā Māzinību fakultātē no
06.09.2000.

Gunita Lippe – speciāliste lietvede no 05.09.2005.

Vita Reidemane – garīgās veselības aprūpes māsas
pamatspecialitātes studiju programmas
vadītāja Veselības ministrijas ESF finansētajā
projektā no 28.11.2011.

Jeļena Pettinena – ambulatorās aprūpes māsas
pamatspecialitātes studiju programmas
vadītāja Veselības ministrijas ESF finansētajā
projektā no 02.12.2011.

Ineta Raudova – operāciju māsas
pamatspecialitātes studiju programmas
vadītāja Veselības ministrijas ESF finansētajā
projektā no 01.11.2012.

Māzinību fakultātes docētāji un darbinieki 2014. gadā.

No kreisās: asistente Inta Miķele, lektore Eva Cela, pasniedzēja Dzintra Puriņa, docente Liāna Deklava, dekāne prof. Inga Millere, prodekāns docents Kristaps Circenis, asistente Lilija Antoņēviča, speciāliste-lietvede Gunita Lippe, pasniedzēja Anita Znotiņa, docente Helēna Kārklīņa, studiju programmas vadītāja Vita Reidemane, lektore Olga Odiņa, asistente Skaidrīte Šapovala, pasniedzēja Revita Gaišuta, biroja vadītāja Evita Helandere, studiju programmas vadītāja, asistente Intra Kļaviņa

MZF akadēmiskā personāla zinātniskā darbība

2014. gadā MZF ir seši docētāji ar zinātnisko grādu, astoņi docētāji beiguši doktorantūru, trīs docētāji ieguvuši LZF eksperta statusu.

2013. gadā aizstāvēti divi promocijas darbi:

Olga Odiņa. Māsu profesijas attīstība Latvijā 18.–20. gs.

Kristaps Circenis. Praktizējošu māsu profesionālās dzīves kvalitātes psihosociālie aspekti un tos ietekmējošie faktori.

Kopā tapušas 16 publikācijas, no tām 10 ir starptautiskajās datu bāzēs iekļauti raksti, seši zinātniskie raksti iekļauti recenzētos izdevumos, nolasīti četri mutvārdu referāti starptautiskās konferencēs.

2012. gadā aizstāvēts viens promocijas darbs:

Liāna Deklava. Praktizējošo māsu personību raksturojošie faktori un profesionāli relevantā uzvedība.

Kopā tapušas astoņas publikācijas, no tām pieci ir starptautiskajās datu bāzēs iekļauti raksti, trīs zinātniskie raksti publicēti recenzētos izdevumos, aizstāvētas 28 tēzes zinātniskajās konferencēs, nolasīti astoņi mutvārdu referāti.

2011. gadā bija 12 publikācijas, no tām pieci ir starptautiskajās datu bāzēs iekļauti raksti, septiņi zinātniskie raksti publicēti recenzētos izdevumos, aizstāvētas 18 tēzes zinātniskajās konferencēs, nolasīti divi mutvārdu referāti.

3. Latvijas māsu, vecmāšu un ārstu palīgu kongresā 2013. gada septembrī.
No kreisās: prof. Inga Millere, doc. Kristaps Circenis,
doc. Liāna Deklava

MZF starptautiskā sadarbība

Sākot ar 2013./2014. akadēmisko gadu, Māzinību fakultātes studentiem ir pieejama jauna apmaiņas programma *Nordman Network* (ar *Nordplus* programmas atbalstu), kuras ietvaros ir iespēja iziet praksi kādā no astoņām programmas dalībvalstu partneraugstskolām.

Nordman Network programma piedāvā stipendijas pasniedzējiem docēšanas un pieredzes apmaiņas vizītēm kādā no astoņām programmas dalībvalstu partneraugstskolām:

Dalarna University College (Zviedrija)

JAMK University of Applied Sciences (Somija)

Lithuanian University of Health Sciences
(Lietuva)

Mälardalen University (Zviedrija)

Sophiahemmet University College (Zviedrija)

Tartu Health Care College (Igaunija)

Via University College (Dānija)

Åland University of Applied Sciences, Somija
(Ålandu salas)

Māzinību fakultātes docētāji un studenti ar ***Nordplus*** programmas atbalstu piedalās arī apmaiņas programmās *Nordsne* un *North Baltic 5*.

Nordsne partneraugstskolas:

Karolinska Institutet (Zviedrija)

Lunds Universitet (Zviedrija)

Háskóli Íslands (Īslande)

University College Nordjylland (Dānija)

Karlstads Universitet (Zviedrija)

Høgskolen i Oslo og Akershus (Norvēģija)

North Baltic 5 partneraugstskolas:

Høgskolen i Telemark (Norvēģija)

Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu (Somija)

Malmö Högskola (Zviedrija)

Professionshøjskolen UCC (Dānija)

Tikšanās ar ASV vēstnieci Latvijā Ketrīnu Todu-Beiliju 2006. gadā Valsts kancelejas telpās, lai izveidotu sadarbības programmu starp augstskolām – RSU un Bellarmīnes Universitāti.

No kreisās: Kristaps Cīrcenis, Liāna Deklava, Jānis Vētra, Inga Millere, Uldis Likops un K. T. Beilija

Mūžizglītības programma *Erasmus* ir starptautiska studiju apmaiņas programma augstākajā izglītībā, kuras mērķis ir uzlabot augstākās izglītības kvalitāti un piešķirt tai Eiropas dimensiju ar studējošo un docētāju apmaiņu un citām starptautiskās starpaugstskolu sadarbības aktivitātēm. Rīgas Stradiņa universitāte piedalās šajā programmā kopš 2004. gada. Programma attiecas uz visām studiju programmām, kā arī uz visiem augstākās izglītības līmeņiem, tai skaitā doktorantūru.

2014. gadā Māszinību fakultātes studenti un docētāji piedalījās divu nedēļu intensīvās apmācības programmā par pacientu drošības jautājumiem (*Intensive Program on International Comparative Nursing in the academic year 2013–2014 for students and teachers nursing and engineering*) Groningenā, Nīderlandē. Pateicoties sadarbībai *Nordplus* ietvaros,

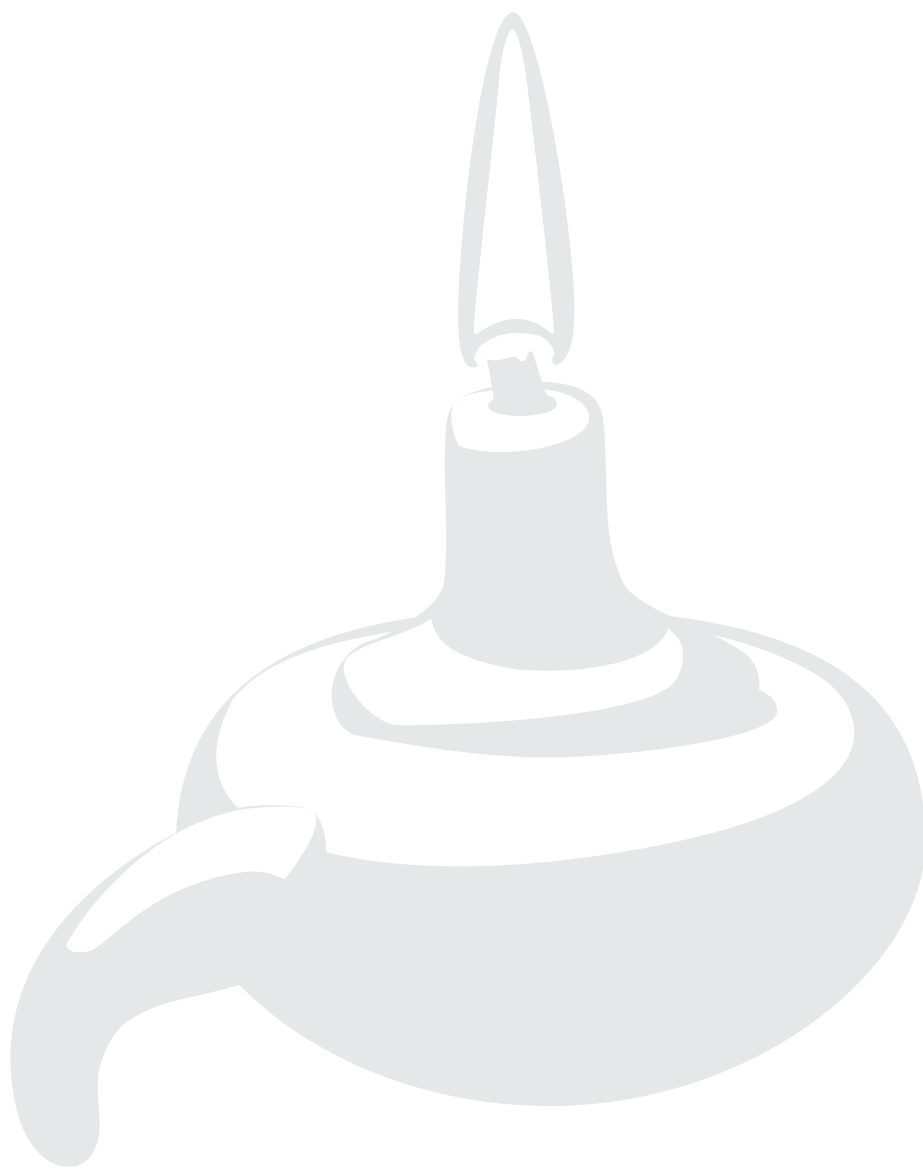
2014. gada maijā Māszinību fakultātes maģistrantes un viens docētājs piedalījās intensīvās apmācības programmā (*Leadership in nursing – a global approach*), kas notika Īslandes Universitātē Reikjavīkā sadarbībā ar ASV Minesotas Universitāti.

Rīgas Stradiņa universitātes Māszinību fakultāte ir starptautiskās augstākās māsu izglītības iestāžu apvienības *Florence Network* dalībniece. Ir noslēgti un tiek realizēti *Erasmus* līgumi, kas nosaka studentu un docētāju mobilitāti ar *Hanzehogeschool Groningen* Nīderlandē un *Lahti Polytechnic* Somijā.

2008. gada vasarā Rīgas Stradiņa universitātē viesojās četri docētāji no Bellarmine Universitātes, kas atrodas ASV, Luisvilā. Viņi piedalījās studiju procesā ar vieslekcijām, kā arī tikās ar docētājiem. Māszinību fakultātes sadarbība ar Bellarmine Universitāti turpinās joprojām un tiks paplašināta.

Sadarbības līguma starp RSU un Bellarmine Universitāti parakstīšana 2008. gadā

RSU Māszinību fakultātei – 20 gadi (1994–2014)

Sastādītāji:

Dr. med. Kristaps Cīrcenis

Dr. med. Olga Odiņa

RSU IPN vadītājs: T. Nigulis

RSU IPN vecākā redaktore: A. Lapsa

Redaktores:

A. Lapsa,

L. Pētersone

Maketētājs:

M. Čavarts

Darbā izmantoti foto no MZF arhīva, autoru un sastādītāju personīgajiem arhīviem, kā arī Studio F64.

Izsakām pateicību visiem kolēģiem, kas atbalstīja bukleta tapšanu ar vēsturisko informāciju un fotomateriāliem, kā arī profesorei Irēnei Kalniņai par materiālo atbalstu bukleta tapšanā.

RSU IPN Nr. 14-062

© Rīgas Stradiņa universitāte, 2014
Dzirčiema ielā 16, Rīgā, LV 1007

*Novēlēsim Māszinību fakultātei
attīstību un panākumus!*